

Miten seurakunnassa opetetaan lopunajoista?

Eero Junkkaala

Eräs ensimmäisiä, ellei aivan ensimmäinen hengellinen puhe, jonka vielä muistan, oli pastori Iikka Silvolan pitämä koskettava julistus lopunajoista. Kyseessä oli ehkä vuosi 1962, ja minä olin tuolloin 14-vuotias äskettäin uskoontullut. Olimme seuroissa Sorrin pappilassa Lempäälässä. Voisin luultavasti vieläkin kerrata puheen pääsisällön melko tarkkaan. Se jätti siis syvät jäljet. Syntyi voimakas vaikutelma Jeesuksen pikaisesta paluusta ja sitä edeltävistä merkeistä, jotka ovat juuri toteutumassa. Monet minun myöhemmät lopunajoja käsitelleet puheeni taisivat noudatella tuon ensimmäisen kuullun linjoja.

Vuosikymmenten jälkeen arvioituna, oliko puhe hyvä vai huono? Mielestäni se oli hyvä. Ainakaan minulle ei kaikesta sanoman vakaudesta huolimatta jäänyt minkäänlaista pelkoa tai vääränlaista lopun odotuksen paniikkimielialaa. Voi olla, että joku koki puheen toisin, mutta minua se innosti. Sain kuulua lopunajan seurakuntaan, jolla on kiireinen tehtävä julistaa Jeesusta niin monelle kuin mahdollista, ennen kuin hän saapuu.

Nyttemmin kuulee kirkon piirissä melko harvoin julistusta tai opetusta Jeesuksen toisesta tuleuksesta. Vapaat suunnat ja monet pienet villit kristittyjen ryhmät ovat ottaneet teeman omaan ohjelmistoonsa. Asiasta esiintyy toisinaan kovin lennokkaita tulkintoja ja ihmiset ovat kyselemässä milloin minkäkin lopunajan merkin toteutumista. Epäasiallisen opetuksen vastapainoksi kirkko lähes vaikeenee koko asiasta tai tyytyy varoittelemaan harhaoppien vaarallisuudesta. Kirkko tekee virheen, jos se hurmahenkien yllyttämänä ryhtyy kiistämään koko Jeesuksen pikaisen tulemisen mahdollisuuden.

Jeesuksen tulo on kuitenkin lähellä. Se voi tapahtua minä päivänä tahansa. Sitä paitsi Raamattu opettaa hyvin paljon lopunajoista. Siel-

lä on kokonainen kirja (Johanneksen ilmestys), joka selvittää tätä kysymystä. Lisäksi siellä on lukuisia eskatologisia (lopunaikoja koskevia) jaksoja sekä Jeesuksen että Paavalin opetuksissa. Myös Vanhasta testamentista löydämme paljon ainesta viimeisten päivien tapahtumiin, erityisesti Danielin, Sakarjan ja Hesekielin kirjoista. Eräässä mielessä koko Raamattu on eskatologisen opetuksen sävyttämä.

Miten seurakunnassa sitten pitäisi opettaa lopunajoista? Aluksi sanoisin tiivistäen näin:

Tulisi opettaa siten, että kuulijoille syntyisi käsitys Jeesuksen mahdollisesta pikaisesta paluusta, mutta samalla turvallinen luottamus siihen, että Jumalan lapsen ei tarvitse pelätä tuota päivää. Opetuksen tulisi olla ajankohtaista ja koskettavaa, mutta samalla joka päiväiseen kilvoitukseen ja työntekoon rohkaisevaa. Vaikka paruusi-an (Jeesuksen tulon) päivä olisi lähellä, ei ole syytä mihinkään ”paniikkijarrutuksiin”, vaan entistä innokkaampaan palvelemiseen ja rakastamiseen.

Lähtökohdaksi lopunajan todellisuus

Ei ole kovin viisasta aloittaa lopunaikoja koskevaa raamattutuntia varoittamalla yksipuolisista lopun odottajista. Kuulijan sympatiat heilahtavat helposti sen puolelle, jota arvostellaan, ja samalla puhuja menettää osan luottamuksestaan, jota ei ole ehkä vielä ennättänyt saavuttaakaan. Arvioita voi kyllä esittää myöhemmässä vaiheessa. Vääristä opettajista varoittaessaan puhuja saattaa myös tehdä sen virheen, että ”vetää maton alta” koko odottamisesta. Tahattomasti hän saattaa antaa vaikutelman, ettei Jeesusta pidä odottaakaan saapuvaksi, koska on niin monenlaisia vääriä odottajia.

Parempi olisi korostaa sitä, että Jeesus todella tulee takaisin ja että aikain merkit ovat toteutumassa. Voisi aivan hyvin ottaa esimerkkejä ajassamme liikkuvista huolestuttavista seikoista ja kysellä, olisivatko ne merkkejä siitä, että viimeiset ajat ovat käsillä. Näitä lueteltaessa on kuitenkin varottava muutamaa seikkaa. Liika paatoksellisuus ja ”vanhojen hyvien aikojen” haikailu voi ärsyttää ajattelevaa kuulijaa. Jos puhuu sodista, maanjäristyksistä, nälänhädästä ja harhaoppien leviämisestä, on oikein pitää niitä lopunajan merkkei-

nä. Samalla on kuitenkin rehellisyyden nimissä myönnettävä, että näitä ”merkkejä” on ollut aina. Aina on sodittu, aina maa on järissyt vähintään yhtä usein kuin nykyään ja nälänhätää sekä harhaoppejakin on ollut alusta asti. Tällöin herää luonnollisesti kysymys, voivatko tällaiset olla mitään todellisia merkkejä. Oikea vastaus on, että voivat. Ne ovat jokaiselle sukupolvelle muistutus siitä, että Herran tulo voi olla hyvin lähellä.

Mielenkiintoa ja ajankohtaisuutta löytää sellaisista ajan merkeistä, jotka kenties enemmän kuin koskaan ennen ovat meidän aikamme toteutumassa. Tällaisia voisivat olla esim. moderni sotateknologia, jolla ihminen kykenee ennen näkemättömällä tavalla tuhoamaan oman maapallonsa, saasteet, luonnon tuhoaminen, väestönkasvu, luonnonvarojen rajallisuus jne. Nämä ovat tosiasioita, joihin Jumalasta vieraantunut maailmakin on havahtunut. Niinpä niistä puhutaan ja kirjoitetaan sekä tieteen että taiteen piirissä, eikä ole kovin harvinaista, että näissä yhteyksissä viitataan Ilmestyskirjan tekstiin ja kauhukuviin. Maailma on ikään kuin ensimmäistä kertaa historiansa aikana asetettu näin voimakkaasti Ilmestyskirjan todellisuuden eteen. Sekä futurologia että eskatologia päätyvät samaan lopputulokseen: ihmiskunnan ja maapallon loppu on lähellä.

Entä kun on aina odotettu?

Jos puhuja korostaa Jeesuksen paluun olevan pian käsillä, ajatteleva kuulija tekee puhujalle mielessään ainakin yhden kriittisen kysymyksen: onhan Jeesuksen tuloa aina odotettu, kuinka se voisi juuri nyt olla ajankohtaisempi kuin joskus muulloin? Kuulija on tässä oikeassa. Jokainen sukupolvi on odottanut Jeesusta palaavaksi omana aikanaan. Onko siis jokainen tähänastinen sukupolvi ollut väärässä? Ei, vaan oikeassa. Sillä elävän seurakunnan pitää olla Jeesuksen tuloa odottava seurakunta. Se seurakunta joka ei odota, on väärässä.

On siis rehellisesti myönnettävä, että monet kristityt ennen meitä ovat olleet varmoja siitä, että he elävät viimeisen sukupolven aikaa. Luther oli 1500-luvulla vakuuttunut, että maailman meno on kulkeutunut siihen pisteeseen, että paruosian aika on pian käsillä. Me kuitenkin tiedämme, että Lutherin ajan jälkeen kehitys ei ole mennyt ainoastaan huonoon suuntaan (niin kuin yleensä lopun odottajat arvelevat), vaan ihmiskunta on kokenut esimerkiksi histo-

riansa suurimmat lähetysherätyksen ajat ja ihmisiä on tullut Jeesukseen uskovaksi moninkertainen määrä Lutherin aikoihin verrattuna. Hyvät ja huonot ajat ovat vuorotelleet ja maailman pahuutta on ollut aina.

Monet lopunajan merkit ovat siis myös toteutuneet jokaisen sukupolven aikana. Toisaalta on merkkejä, joita on ollut vaikea pitää toteutuneina edellisten sukupolvien aikana. Tähän liittyvät ne maailmanlaajat, globaalit ongelmat, joista edellisessä luvussa oli puhe. Aivan oma erityinen merkkinsä on Israelin kansa, jonka vaiheisiin palaamme hiukan tuonnempana. Sitä paitsi taitaa olla sellaisiakin merkkejä, jotka eivät ole lainkaan vielä toteutuneet. Tällainen voisi olla Antikristuksen ilmestyminen maailman ja kirkon hallitsijaksi. Kun tähän tapaan ryhdymme yksilöimään viimeisten aikojen tapahtumia, on otettava huomioon, että ”meidän profetoimisemme on vajavaista”. On täysin mahdollista, että olemme tulkinneet väärin jonkin seikan, jonka toteutumista edelleen odotamme ja elämme kenties juuri sen keskellä. Tässä mielessä on aina totta se mahdollisuus, että Jeesuksen tulo tapahtuukin jo ensi yönä tai tänään, illan suussa. Me ehkä tuijotimme merkkeihin, joiden oli määrä vielä toteutua, ja samalla menetimme kyvyn nähdä niiden erilainen toteutuminen toisaalla.

Aivan kohta, ei vielä

Kaikkiällä Raamatun viimeisiä aikoja koskevassa opetuksessa toimii merkillinen paradoksi, näennäinen ristiriita. Herran päivä tulee pian, minä hetkenä tahansa. Toisaalta ennen sen tuloa tapahtuu vielä suuri joukko erilaisia asioita. Nämä molemmat näkökulmat ovat yhtä aikaa voimassa.

Tällainen paradoksaalinen lopun odotus on sekä Vanhan testamentin profeetoilla, Jeesuksella, Paavalin kirjeissä että Ilmestyskirjassa. Seuraavassa on esimerkki kustakin kohdasta.

Profeettakirjoista olkoon esimerkkinä Sefanjan kirja. Tämän 600-luvulle eKr. sijoittuvan kirjan keskeinen teema on Herran vihan päivän lähestyminen. Tuo lähestyvä tuhon päivä viittaa ensin Jerusalemin häviöön, mutta samalla siinä on eskatologinen sävy, ja se puhuu myös lopullisesta Herran tuomion päivästä. Tämä päivä on ”lähellä”, ja se lähestyy ”kiireesti” (Sef. 1:7,14). Samassa kirjassa on

lupauksia kaukaisesta tulevaisuudesta, jolloin Herra kokoaa hajotetun kansansa (3:18–20). Herran päivä näyttää olevan sekä lähellä että kaukana. Sen tuloon on valmistauduttava, vaikka samalla voidaan ajatella kaukaisenkin tulevaisuuden olevan Jumalan käsissä.

Markuksen evankeliumin kuvaamassa synoptisessa apokalypsis- sa on selvä lähiodotuksen tuntu: ”Pitäkää varanne, olkaa valveilla, sillä ette tiedä milloin se aika tulee... Hän tulee äkkiarvaamatta – varokaa siis, ettei hän tapaa teitä nukkumasta. Minkä minä sanon teille, sen sanon kaikille: valvokaa!” (Mark. 13:33–37). Jeesuksen tulo voi siis tapahtua minä hetkenä tahansa, ja opetuslasten tulee olla joka hetki valveilla. Toisaalta samassa luvussa on melkoinen lopunajan merkkien luettelo. Sen mukaan näyttää hyvin ilmeiseltä, että vielä saattaa kulua hyvin pitkä aika, ennen kuin kaikki lopulta tapahtuu.

Paavalin ensimmäisessä ja toisessa Tessalonikalaiskirjeessä on sama jännite. Paavali näyttäisi odottavan Herran tulemusta omana aikanaan (1. Tess. 4:15) ja korostaa tulon yllättävyyttä sanomalla, että se tulee kuin varas yöllä (1. Tess. 5:1–3). Sama kirjoittaja sanoo seuraavassa kirjeessään, ettei parusia aivan heti tapahdu, sillä sitä ennen täytyy tulla luopumuksen ja ensin ilmestyy kadotuksen ihminen eli Vastustaja (2. Tess. 2:2–4). Tällainen kirjeiden välinen näkemys on usein selitetty sillä, että Paavalin kirjoitettua pian saapuvasta Herran päivästä kristityt alkoivat pelkän odottamisen ja laiminlöivät jokapäiväiset velvollisuutensa. Paavalin oli siksi hiukan korjattava opetustaan sanomalla, että ehkä tulo ei olekaan ihan heti käsillä. Silti molemmat Paavalin opetukset jäävät voimaan ja ovat linjassa Vanhan testamentin ja Jeesuksen opetusten kanssa.

Ilmestyskirjastakin voidaan havaita edellisten kaltainen paradoksaalisuus. Kirja päättyy Jeesuksen pikaisen tulon muistutukseen: ”Tämä on tosi, minä tulen pian.” (Ilm. 22:20). Kuitenkin aiemmista luvuista voi päätellä, että ihan heti kirjoittamisajan jälkeen ei Herra olisi voinut tulla, sillä niin tavattoman paljon erilaisia asioita oli määrä tapahtua ennen sitä. Kirjassa on kuvattu lukukaupalla erilaisia mullistuksia ja katastrofeja, siellä on antikristillisen maailman kuvausta ja globaaleja tuhon merkkejä. Onpa aikamääriäkin, ja vaikka ne lienevät symbolisia lukuja, niin silti ne antavat vihjeen pitkähkön ajan kulumisesta. Jeesus siis tulee pian, mutta ei kuitenkaan ihan vielä.

Tätä raamatullista jännitettä ei pidä purkaa. On opetettava Jeesuksen pikaista paluuta. On saarnattava valvomisen tärkeydestä ja

varoitettava ihmisiä nukahtamasta synnin uneen. Samalla on oikein tarkata aikain merkkejä ja pyrkiä niistä lukemaan raamatullisia yhteyksiä. On varottava liian yksityiskohtaisia tulkintoja, sillä silloin helposti lipsahtaa siihen, että tietää enemmän kuin Raamattu. Poh-tiessamme esimerkiksi Antikristuksen tuloa voimme nähdä ajas-samme selviä antikristillisiä piirteitä. Voimme ikään kuin aavistella sellaisen henkisen ilmaston syntymistä, joka raivaa tietä lopullisen Antikristuksen tulolle. Voimme nähdä maailman sekavassa tilan-teessa jotain sellaista, joka mahdollistaa uuden superjohtajan val-taannousun. Silti esitämme tulkintamme varoen, sillä olemme voi-neet erehtyä. Ehkä olikin kysymys jostain sellaisesta, joka on jo tul-lut. Sillä ”siitä päivästä ja hetkestä ei tiedä kukaan, ei edes Ihmisen Poika”.

Raamatun profetioiden kerroksisuus

Sanan laajassa merkityksessä lopunajat alkoivat jo Jeesuksen en-simmäisestä tulosta (1. Joh. 2:18). Olemme siis viimeiset pari tuhatta vuotta eläneet lopunaikoja. Tämä on luonteva näkökulma silloin, kun ajattelemme maailman pitkää historiaa. Vuosimiljoonien tai vaikkapa vain vuosituhanten saatossa kaksi tuhatta vuotta on lyhyt aika. Jumala on lähettänyt Poikansa maailmaan aikakausien lopulla. Vanha testamentti viittasi häneen tuloonsa ja katsoi tulevaisuuteen, Uusi testamentti kertoo Jumalan Pojan tulleen ja sovittaneen ihmis-kunnan synnit. Sanan suppeassa merkityksessä lopunajoilla tarkoi-tetaan aivan maailmanaikakausien viimeisiä tapahtumia ja Jeesuk-sen toista tulemusta.

Kun Raamatun profeetallinen sana katsoo tulevaisuuteen, ei ole aina helppo päätellä, mihin aikaan se viittaa. Raamatussa olevat en-nustukset liittyvät yleensä joko Israelin kansaan tai Messiaan tuloon. Tulevaisuus saattaa näyttäytyä eräänlaisena ”vuorenhuippu-maisemana”. Kuten Lapissa vaeltaja näkee kaukaa katsoessaan usei-ta peräkkäisiä vuorenhuippuja, niin myös profeetta puhuessaan tu-levista tapahtumista. Vuorten välissä on syviä laaksoja, ja profetoitu-jen tapahtumien välissä satoja tai tuhansia vuosia, mutta kaukaa kat-sottaessa vain huiput näkyvät. Raamatussa saattaa peräkkäisissä ja-keissa olla esimerkiksi puhe Jeesuksen ensimmäisestä tulosta ja

Jeesuksen toisesta tulosta, vaikka niiden välillä on ainakin 2000 vuotta.

Esimerkkitapauksena voin viitata Jesajan kirjan lukuihin 10 ja 11. Niistä voisi erottaa seuraavia ajanjaksoja:

Jes. 10:28–32	viittaa assyrialaiden hyökkäykseen vuonna 701 eKr. (Jesajan oma aika)
Jes. 10:33–34	viittaa assyrialaiden tuhoutumiseen vuonna 612 eKr.
Jes. 11:1–2	viittaa Daavidin suvun Messiaan tuloon (Jeesuksen tulo ihmiseksi)
Jes. 11:3–10	viittaa Jeesuksen toiseen tulemiseen ja messiaaniseen valtakuntaan

Mistä edelliset rajat ja aikakaudet on pääteltävissä? Ainoastaan itse tekstistä, ei mistään muusta. Vanhan testamentin profetioissa esiintyvät usein varoitukset Israelin ja Juudan tuhosta, mutta lähes poikkeuksetta näitä seuraa lupaus paluusta ja jälleenrakentamisesta. Tähän liittyy toisinaan myös lupaus tulevasta Hengen vuodatuksesta ja kansan sisäisestä uudistumisesta. On tärkeää nähdä tekstit oikeiden historiallisten tilanteiden valossa. Assyrialaiden (700-luku/ Israel) ja babylonialaiden (500-luku/ Juuda) hyökkäykset ovat yleensä ne tuhot, joista kerrotaan. ”Pohjoisesta tuleva kansa” on juuri jompikumpi edellä mainituista (esim. Sak. 2:10–11 Babylon). Joskus teksteissä häivähtää hajotus kaikkien kansojen sekaan ja sellainen paluu, jonka jälkeen ei uutta hajaannusta enää tule. Nämä voi tulkita Jeesuksen ajan jälkeiseksi hajaannukseksi ja meidän vuosisatamme näkemäksi paluuksi (esim. Jer. 31:8–9, Hes. 38:8, Aam. 9:14,15).

Jeesuksen opettaessa lopunajoista voidaan havaita samankaltaista kerroksisuutta. Opetuslapset tekevät Jeesukselle moniosaisen kysymyksen Jerusalemin hävityksestä, Jeesuksen paluusta ja maailman lopusta (Matt. 24). Jeesuksen vastaukseen ilmeisesti sisältyy viittauksia sekä Jerusalemin tuhon tapahtumiin (vuonna 70 jKr.) että viimeisten aikojen merkkeihin. Milloin kummastakin on kyse, on pääteltävissä ainoastaan itse tekstistä.

Ilmestyskirjan tulkinnallekin on olennaista, että siinä nähdään tiettyä jaksottaisuutta. Sen viimeisiä aikoja kuvaavat tapahtumat tuskin etenevät koko ajan kronologisessa järjestyksessä. Kirjaa on jaoteltu ja ryhmitelty eri tavoin. Mielestäni eräs toimiva jako on sellainen, jossa alun seurakuntakirjeiden ja taivasnäkymien jälkeen alkaa

lopunaikojen kuvaus luvussa 6. Sen hevoset ratsastajineen viittaavat Sakarjan kirjan vastaavaan kuvaukseen, mutta niiden tulkinta noudattelee myös samoja merkkejä kuin Jeesuksen apokalyptinen puhe Matteuksen 24. luvussa. Ilmestyskirjan 6. luku loppuu sanomaan Jumalan ja Karitsan vihasta, jonka vihan suuri päivä on tullut. On siis kyse maailman lopusta, ja tässä olisi Ilmestyskirjan ensimmäinen loppu.

Seitsemäs luku on taivasta kuvaava välinäytös, jonka jälkeen sukkelataan uudelleen maailman lopputapahtumiin. Sinettien avautuessa edellisten kaltaiset näyt toteutuvat, mutta niihin tulee uusia piirteitä. Monien vaikeasti tulkittavien kuvien jälkeen kerrotaan, että on tullut tuomion ja palkanmaksun aika. Kyseessä olisi Ilmestyskirjan toinen loppu luvun 11. lopussa. Luku 12 kuvanee koko maailman pelastushistorian, ja 13. luvussa lähdetään jälleen anti-kristillisen maailman kuvaukseen, tällä kertaa entistä täsmällisemmin kuvin. Luvun 14. lopussa poljetaan Jumalan vihan viinikuurna. Seuraa siis kirjan kolmas loppu. Taivasta kuvaavan väliluvun (15) jälkeen lähdetään viimeiselle kierrokselle. Se päättyy viimeiseen tuomioon ja uuteen taivaaseen ja uuteen maahan.

Tällaisella Ilmestyskirjan jaksoittaisuuden ymmärtämisellä vältetään se virhetulkinta, että kirjasta olisi jostain löydettävä Jeesuksen tulon hetki ja kaikki sitä edeltävä on aikaa ennen paruosiaa ja sitä seuraava aikaa paruosian jälkeen. Tällainen koko ajan etenevä tapahtumien kulku pakottaa keksimään erilaisia selityksiä, mitä kaikkea Jeesuksen tulon jälkeen vielä tapahtuu. Puhutaan kaksivaiheisesta paluusta tai mahdollisuudesta pelastua marttyyriuden avulla vielä Jeesuksen tulon jälkeen. Tällaiset selitykset ovat keinotekoisia eivätkä pidä yhtä Raamatun ilmoituksen kanssa.

Onko Israel lopunajan merkki?

Edellä jo viitattiin siihen, että Israel olisi sellainen lopun ajan merkki, joka ei ole toteutunut koskaan aiemmin maailmanhistoriasa. Mihin raamatunkohtiin tällainen tulkinta perustuu? Useimmiten olen tueksi kuullut esitettävän ja itsekin esittänyt Jeesuksen vertausta viikunapuun lehteen puhkeamisesta (Matt. 24:32–35, Mark. 13:28–32, Luuk. 21:29–33).

Lähempi tarkastelu kuitenkin osoittaa, että kyseinen raamatunkohta ei viittaa Israeliin lainkaan. Israelin vertauskuvana Raamatussa ei ole viikunapuu vaan viinipuu tai viinitarha. Suomalaisessa raamatunselityksessä kenties puiden nimien samankaltaisuus on antanut aiheen sekoittamiseen. Selattuani suuren määrän hyviä ulkomaisia selitysteoksia havaitsin, että yhdessäkään niistä ei selosteta kyseistä kohtaa Israelia tarkoittavaksi. Jeesuksen opetuspuheessa on yksinkertaisesti kysymys siitä, että samoin kuin tarkkailemalla luonnossa tapahtuvaa puiden lehteen puhkeamista voimme myös lopun ajan merkeistä havaita viimeisten aikojen olevan käsillä. Luukkaan evankeliumin versio korostaa juuri tätä puolta sanomalla: ”Katsokaa viikunapuuta tai mitä puuta tahansa...”

Jos yksi perustava raamatunkohta mureni, puhuuko Raamattu muualla Israelista lopun ajan merkinä? Kyllä. Koko Israelin rooli Jumalan valittuna kansana osoittaa tätä. Vanhassa testamentissa on lupauksia, joita ei ole millään tavalla peruttu. On totta, että kristillinen kirkko on uuden liiton aikana ”uusi Israel” (1. Piet. 2:9), mutta myös liitto vanhan valitun kansan kanssa on edelleen voimassa.

Uudessa testamentissa selkeimmin tätä asiaa opetetaan Roomalaiskirjeen luvuissa 9–11. Paavalin mukaan Jumala ei ole hylännyt kansaansa ja kerran vielä tulee aika, jolloin tuo kansa ottaa Messiaansa vastaan ja pelastuu. Samaan viittaa Jeesuksen valitus Jerusalemlle. Hän suree sitä, ettei tuo kaupunki ole ottanut häntä vastaan, mutta kerran tulee päivä, jolloin se toivottaa Jeesuksen tervetulleeksi sanomalla: ”Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimessä!” (Matt. 23:37–39). Myös Luukkaan tallettamassa Jeesuksen puheessa on tähän liittyvä viittaus: ”Vieraat kansat polkevat Jerusalemiä, kunnes niille annettu aika täyttyy.” (Luuk. 21:24).

Israelin rooli pelastushistoriassa ei ole siis vielä loppunut. Viimeinen näytös on näyttelemättä. Juutalaisten pelastuminen liittyy lopunajan varmoihin merkkeihin. Tätä tarkoitusta varten juutalaisten täytyy vielä olla olemassa ja he ovat palanneet viimeistä kertaa omaan maahansa. He ovat siellä myös siksi, että kun Jeesus tulee takaisin, hän palaa kansansa luokse. ”Hän seisoo sinä päivänä Öljymäellä.” (Sak. 14:4). Mitä ”koko Israelin” pelastuminen tarkoittaa, on vaikea päätellä. Tuskin voi olla kysymys kaikkien, koko maailmassa olevien juutalaisten kääntymys. Luulen, ettei edes jokainen Israelissa asuva tule uskoon. Jumala ei ole koskaan kääntänyt ihmisiä laumoittain. Jokaisen on yksilönä otettava pelastus vastaan,

eikä juutalaisillekaan ole muuta tietä kuin heille julistetun evan-
liumin sanan vastaanottaminen. Voi olla, että suurehko määrä juuta-
laisia kääntyy kristityksi ennen Jeesuksen tuloa. Kuinka monta, sen
Jumala yksin tietää.

Miten lopunajoista on opetettava?

- a) Sanoma Jeesuksen paluusta on otettava todesta ja sen mahdol-
lista pikaisuutta on julistettava.
- b) Tällä sanomalla ei kuitenkaan saa pelotella eikä herättää min-
käänlaista paniikkimieliä.
- c) Ainoa valvovan kristityn kriteeri on oikea suhde Jeesukseen.
Mitään pyhitykseen liittyviä vaatimuksia ei missään tapauksessa
saa esittää kriteereiksi.
- d) Oikein valvova ja odottava ei istu odottamassa, vaan tekee työtä
ja elää normaalisti Jeesuksen omana.
- e) Lopunajan merkkejä on lupa tarkkailla ajan ilmiöissä, mutta
niiden tulkitsemisessa on noudatettava suurta varovaisuutta.
- f) Pääsanoma ei koskaan ole merkkien tarkkailussa, sillä ne ovat
sen verran viitteellisiä ja tulkinnanvaraisia, että niiden selittä-
misessä on suuri erehtymisen mahdollisuus
- g) Pääkorostus on valvomiskehotuksessa ja siinä, että maailman
tapahtumissa Jumalalla on ohjaket käsissään.